

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN İZOLASYON UYUMU VE ELĐVEN KULLANMA TUTUMLARININ İŞ DOYUMUYLA İLİŞKİSİ

JOB SATISFACTION RELATIONSHIP BETWEEN USE OF GLOVES ATTITUDE AND COMPLIANCE WITH ISOLATION PRECAUTIONS OF NURSES INTENSIVE CARE

Özlem DOĞU¹ , Öznur TİRYAKİ²

ÖZET Amaç: Yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelerin izolasyon uyumu, eldiven kullanma tutumu ile iş doyumunu ilişkisini incelemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki çalışmada Nisan-Mayıs 2017 tarihleri arasında yoğun bakımda çalışan toplam 170 hemşire ile gerçekleştirildi. Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, İzolasyon Uyum Ölçeği, Eldiven Kullanma Tutum Ölçeği ve Minnesota İş Doyumu ölçekleri kullanıldı. **Bulgular:** Hemşirelerin izolasyon uyum ortalaması yüksek, eldiven kullanma tutum ortalaması orta ve iş doyumunu puanı orta düzeyde bulundu. İzolasyon uyumu ve eldiven kullanma tutumu ile iş doyumunu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görüldü. **Sonuç:** Yoğun bakımda iş doyumunu performansı, kaliteyi ve dolayısı ile etkili bakımı artırır. Etkili bakım sağlamada izolasyon ve eldiven kullanımı önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İzolasyon önlemleri uyum; Eldiven kullanımı tutum ; Minnesota iş doyumunu; Yoğun bakım, Hemşire

ABSTRACT Objective: To determine relationship between job satisfaction with gloves usage and compliance with isolation precautions of nurse working in intensive care unit (ICU). **Material and Methods:** Descriptive and cross-sectional study in type April-May 2017, a total of 170 nurses working in the ICU were scanned files. As data collection tool form, compliance with Isolation Precautions, towards the Gloves Usage and Minnesota Satisfaction Questionnaire scores was used. **Results:** Nurses was a high level of isolation compliance, a medium glove use attitude average, and a medium job satisfaction score. It was seen that there was a positive and moderate correlation between isolation compliance and glove use attitude and job satisfaction. **Conclusion:** ICU, job satisfaction improves performance, quality and therefore effective care. Isolation and use of gloves are important for effective maintenance.

Keywords: Compliance with isolation precautions; Use of gloves attitude; Minnesota job satisfaction; Intensive care, Nurse

GİRİŞ

İş, insanın yaşamını sürdürmesi için gerekli fiziksel ve zihinsel çalışmalar olup, bir insanın yaşamının önemli aktivitelerden biri olarak kabul edilmektedir. İş doyumunu ise; çalışanın işini sevip sevmediğinin bir göstergesi olup, ayrıca çalışanın işini tüm yönlerinin değerlendirdiğinde elde ettiği işine yönelik tutumdur.^{1,3}

Ülkemizde hastanelerin iş gücü potansiyelinin %50-60'ını hemşireler oluşturmaktadır. Bu potansiyel yoğun bakımlarda iki kat artmaktadır. Yoğun bakım üniteleri (YBÜ) diğer kliniklerden farklı olarak temponun ve iş baskısının yoğun yaşandığı hastane ünitelerindedir.^{1,4} Yoğun bakım hastası, kritik olması ve enfeksiyon oluşma riskinin fazla olması nedeniyle diğer kliniklerden farklı olarak bazı önlemler alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu önlemler hastane kalite standartları arasında yer alan hastane enfeksiyonlarını önlemede mihenk taşı olup, başlıca izolasyon, el hijyeni, eldiven kullanımı ve koruyucu ekipman kullanımıdır. Ancak yapılan çalışmalarda yoğun bakımlarda izolasyon önlemleri ve eldiven kullanımına yeterli düzeyde dikkat edilmediği belirtilmektedir.^{5,6}

YBÜ'lerinde yapılan bir çalışmada, çalışanların doğru eldiven kullanım oranının %37,8 olduğunu bildirmişlerdir.⁷ Benzeri şekilde, izolasyon uygulanma gerekçesi, izolasyonun türleri ve neleri kapsadığının bilinmesi son derece önemli olup, çalışanların konu hakkında bilgi ve tutumunun az olduğu vurgulanmıştır.⁵

İş doyumunu yüksek olan kişiler ile iş doyumunu düşük olan kişiler arasında davranış farklılıkları olduğu bilinmektedir. İş doyumunu yüksek kişilerin performans ve verimlilik üzerine pozitif etki yaptığı, kaliteli bakımın sağlandığı, düşük olan kişilerin ise düşük kalitede bakım verdikleri, ayrıca hasta memnuniyeti ve çıktıları arasında pozitif ilişki varlığının kanıtlandığı bildirilmektedir.^{1,2,8,9} İzolasyon önlemleri uyumu ve eldiven kullanımı tutumu da bir verimlilik ve etkin bakım kalitesini gösteren parametrelerdir. Ancak iş doyumunu ile ilişkisi şimdiye kadar incelenmemiştir. Bu doğrultuda, YBÜ'de çalışan hemşirelerin kaliteli ve efektif bakımın bir göstergesi olan hastane enfeksiyonlarını önleme konusunda uygulanması gereken izolasyon önlemleri

Geliş Tarihi/Received:31-05-2017; Kabul Tarihi/Accepted:10-08-2017

¹ Arş. Görev. Dr. - Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü. ID: 0000-0003-1257-2551

²Uzm. Hemşire, Sakarya Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi ID: 0000-0001-8788-3077

Yazışma Adresi/Correspondence: Özlem Doğu -doguozlem@hotmail.com-ozlemdogu@sakarya.edu.tr

ve eldiven kullanma durumlarının iş doyumu ile ilişkisini belirlemek amacı ile araştırma planlandı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin izolasyon önlemleri ve eldiven kullanımına ilişkin uyum ve tutumlarının iş doyumları ile ilişkisini belirlemek amacıyla kesitsel ve tanımlayıcı olarak planlandı.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt arandı;

- Yoğun bakım hemşirelerinin izolasyon önlemlerine uyumları nasıldır?
- Yoğun bakım hemşirelerinin eldiven kullanımına yönelik tutumları nasıldır?
- Yoğun bakım hemşirelerinin iş doyumu puan ortalaması nedir?
- Yoğun bakım hemşirelerinin izolasyon uyumu ve eldiven kullanımı tutumu ile iş doyumu arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Nisan-Mayıs 2017 tarihinde Sakarya il merkezinde bulunan bir üniversite eğitim ve araştırma hastanesinin 3 kampüsünde bulunan yoğun bakım ünitelerinde aktif olarak çalışan hemşireler, örneklemi ise çalışmaya katılmaya gönüllü ve sözel olarak bilgilendirilmiş 170 hemşire (katılım %96) oluşturdu.

Veri Toplama Araçları

Veriler, demografik özellikleri içeren Bilgi Formu, "İzolasyon Önlemleri Uyum Ölçeği", "Eldiven Kullanımı Tutum Ölçeği" ve "Minnesota İş Doyumu Ölçeği" ile yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak toplandı.

Bilgi Formu; araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda geliştirilmiş olup, hemşirelerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim durumu ve çalışma yılını belirlemeye yönelik bilgileri içermektedir.

İzolasyon Önlemleri Uyum Ölçeği; Tayran ve Ulupınar tarafından 2011 yılında geliştirilen ölçek, 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte olumsuz ifadeler (madde 5,7, 12, 17) büyükten küçüğe doğru (5, 4, 3, 2, 1,) ters, olumlu olan diğer maddeler ise küçükten büyüğe doğru (1, 2, 3, 4, 5) puanlanmaktadır. Puanlamada toplam puan (en düşük puan 18, en yüksek puan 90) ya da ortalama (en düşük ortalama 1; en yüksek ortalama 5) kullanılabilir. Puan yükseldikçe uyum artıyor şeklinde yorumlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde Tayran ve Ulupınar tarafından Cronbach alfa değeri 0.85 olup, çalışmamızda 0.83 olarak yüksek güvenilir değerde olduğu görüldü (Tablo 1).¹⁰

Eldiven Kullanımı Tutum Ölçeği; Alaçam ve Esen tarafından 2009 yılında geliştirilen ölçek, 11 maddeden ve 5'li likert değerlendirmeden oluşmaktadır. Ölçek 3 alt boyuttan oluşmakta olup 5 pozitif, 6 negatif madde içermektedir. Olumsuz maddeler için verdiği tepkiler ise ters puan-

landırılmıştır. Ölçekten alınabilecek en az puan 11 iken, en yüksek puan 55'tir. Ölçekten alınan puanların düşük olması sağlık çalışanlarının eldiveni standartlara uygun şekilde kullanmadığını gösterirken, ölçekten alınan yüksek puan eldiveni standartlara uygun şekilde kullandıklarını gösterir. Alaçam ve Esen ölçeğin Cronbach alfa değeri 0, 83 olarak bulunurken, çalışmamızda 0.67 olarak güvenilir aralıkta elde edildi (Tablo 1).¹¹

Minnesota İş Doyumu Ölçeği; 1967 yılında Dawis ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek, 1985 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Anket 20 maddeden oluşan, 5'li likert tipi bir araç olduğu bilinmektedir. Ölçekten genel doyum, içsel ve dışsal doyum puanları elde edilebilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan 20 olup, orta noktaya düşen 60 ise nötr doyumunu ifade etmektedir. Anketin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ilk olarak Baycan tarafından 1985 yılında yapılmış olduğu, Cronbach alfa değerinin 0.77 olarak bulunduğu belirtilmiştir. Çalışmamızda ise 0.90 olarak yüksek güvenilirlikte elde edilmiştir (Tablo 1).¹²

Tablo 1. Alt boyutlara göre Cronbach Alfa katsayıları

Ölçekler	Alt Ölçekler	Cronbach Alpha (α)
İzolasyon Önlemleri Uyum Ölçeği	Genel Puan	0.83
	Eldiven Kullanımı Tutum Ölçeği	
Minnesota İş Doyumu Ölçeği	Farkındalık	0.50
	Yararlılık	0.60
	Gereklilik	0.61
	Genel Puan	0.67
Minnesota İş Doyumu Ölçeği	İçsel Doyum	0.81
	Dışal Doyum	0.87
	Genel Puan	0.90

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu ve bağlı bulunan kurumlardan yazılı izinler alındı (20.04.2017-79). Araştırma örneklemi oluşturan hemşirelere çalışmanın amacı ve kendisinden ne beklendiği açıklanarak isteklilik ve gönüllülük ilkesine önem verildi. Çalışmada kullanılan ölçekler için ilgili yazarlardan mail yoluyla iletişime geçilerek gerekli izinler alındı.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS (IBM Statistical Packages for the Social Sciences; Armonk, NY, ABD) 20,0 istatistik programı kullanıldı. Çalışmada kullanılan ölçekler iç tutarlılık yönünden güvenilirlik analizi ile değerlendirmeye alınmış ve Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmıştır. Sayısal verilerde ortalama ve standart sapma (ort±SS), en düşük ve en yüksek değerler ifade edilirken, kategorik verilerde sayı ve yüzdelere bakılmıştır. Verilerin normal dağılımlarına

Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmış olup, normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bağımsız iki grubun ortalamalarının karşılaştırılmasında veriler parametrik özellikleri sağlamadığından Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanıldı. İki sayısal değişken arasındaki ilişkinin araştırılmasında Spearman korelasyon analizi kullanıldı. Tüm veriler için istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma örneklemini sadece Sakarya il merkezinde bulunan 3 hastane çalışanı hemşireler oluşturdu. Bu nedenle araştırma sonuçları genellenemez.

BULGULAR

Çalışmaya dahil edilen hemşirelerin yaş ortalaması 29.60 ± 6.82 (min=20, max=40), %80'i kadın, %71.2'si lisans mezunu, %78.3'ünün yetişkin yoğun bakımda

çalıştığı belirlendi. Hemşirelerin mesleki deneyim süresi 8.30 ± 6.79 , yoğun bakım deneyim süresi 5.06 ± 4.57 , haftalık çalışma saati ise 51.50 ± 9.85 olduğu ve %60.6'sının yoğun bakım sertifikası olmadığı görüldü. Hastane enfeksiyonları tanımını içeren doğru seçenek hangisidir diye sorulduğunda %87.1'inin doğru seçeneği işaretlediği, %12.9'unun yanlış bilgiye sahip olduğu saptandı. Hemşirelerden izolasyon uygulaması gerçekleştirilmeyen sadece 1 kişi olduğu, çoğunluğunun (80.6) temas izolasyonu uyguladığı, yine çoğunluğunun (99.4) enfeksiyon önlemleri ve izolasyon hakkında daha önce eğitim aldığı, %89.4'ünün doğru eldiven kullanımı ilkelerine uyum sağladığı saptandı. Hemşirelere çalışma koşulları hakkında sorulan sorulardan; %58.8'i (n=100) çalışma koşullarından memnun olmadığı, memnun olmayanların %55.0'ı (n=55) çalışmalarını gereken mesai saatinin üzerinde çalıştığını, %45.0'ı

Tablo 2. Hemşirelerin İzolasyon Önlemleri Uyum Ölçeği, Eldiven Kullanımı Tutum Ölçeği ve Minnesota İş Doyumu Ölçeği Ortalamaları (N=170)

Ölçekler	Alt Puanlar	Ort± SD (dağılım aralığı)	Ölçek sınırları
İzolasyon Önlemleri Uyumu	Toplam	77.51±7.78 (50-90)	18-90
Eldiven Kullanımı Tutumu	Eldiven Farkındalık	14.08±3.30	
	Eldiven Yararlılık	13.09±3.02	
	Eldiven Gereklilik	4.99±2.02	
	Toplam	32.17±5.84 (12-43)	11-55
Minnesota İş Doyumu	Minnesota İçsel Doyum	40.53±9.51	
	Minnesota Dışsal Doyum	24.43±6.86	
	Toplam	64.97±15.54 (20-100)	20-100

(n=45) mesleki gelişiminin sınırlı olduğunu ve iş temposunun yoğunluğunu bildirdi. Hemşirelerin %81.2'si mesleği ile ilgili bir derneğe üye olmadığını belirtirken, sadece %7.6'sının mesleği ile ilgili bir

dergiye üye olduğu görüldü. Çalışmanın birinci, ikinci ve üçüncü alt amaçlarını açıklayan istatistik sonuçları tablo 2'de verildi.

Tablo 3. İzolasyon Uyumu ve Eldiven Kullanma Tutumlarının İş Doyumuyla İlişkisi

	Minnesota İş Doyumu						
	İçsel Doyum		Dışsal Doyum		Genel Toplam		
	r	p	r	p	r	p	
İzolasyon Uyumu	0.303	<0.001	0.199	0.009	0.273	<0.001	
Eldiven Kullanımı Tutumu	Farkındalık	0.165	0.031	0.176	0.022	0.179	0.019
	Yararlılık	0.221	0.004	0.206	0.007	0.226	0.003
	Gereklilik	-0.145	0.059	-0.052	0.503	-0.112	0.147
Genel Toplam	0.158	0.040	0.188	0.014	0.179	0.019	

r: Pearson's correlation coefficient. p values of the statistically significant correlation coefficients were shown as bold

Tablo 4. Hemşirelerin Demografik Özellikleri İle İş Doymu, İzolasyon Uyumu Ve Eldiven Kullanımı Tutum Ölçeklerinin Karşılaştırılması

Değişkenler	n (%)	Minnesota İş Doymu		İzolasyon Uyumu		Eldiven Kullanımı Tutum	
		Ort± SD	İstatistiksel analiz	Ort± SD	İstatistiksel analiz	Ort± SD	İstatistiksel analiz
Cinsiyet	Erkek 34 (20)	59.79±15.29	* 1761.5;	75.23±8.98	*1847.0;	31.41±6.25	* 2101.0;
	Kadın 136 (80)	66.26±15.38	0.032	78.08±7.38	0.07	32.36±5.74	0.41
Eğitim	Lise 42 (24.7)	66.76±10.84	** 1.582;	77.47±14	**0.092;	31.59±5.97	** 2.029;
	Lisans 121 (71.2)	64.16±16.50	0.45	77.54±7.79	0.95	32.57±5.37	0.36
	Lisansüstü 7 (4.1)	68.14±22.46		77.14±0.06		28.85±11.06	
Çalışma şekli	Gündüz 27 (15.9)	67.66±76.63	** 0.762;	76.96±7.12	** 0.171;	33.44±4.36	** 1.423;
	Gece-gündüz 134 (78.8)	64.57±15.62	0.68	77.74±7.68	0.91	31.79±6.21	0.49
	Gece 9 (5.3)	62.77±10.65		75.66±11.30		34.00±2.73	
Mesleği sevmeye	Evet 150 (88.2)	65.86±14.20	* 1.042.0;	77.50±8.04	*1.497.5;	32.36±5.67	*1.294.5;
	Hayır 20 (11.8)	58.25±22.60	0.02	77.55±5.58	0.99	30.75±7.01	0.318
YB sertifikası	Evet 67(39.4)	65.88±15.75	*3.445.5	78.32±7.24	*3.074.0;	32.38±5.34	* 3.313.5;
	Hayır 103 (60.6)	65.02±15.47	00; 0.98	76.98±8.10	0.22	32.03±6.17	0.66

*Mann Whitney U testi; ** Kruskal-wallis testi

Araştırmaya dahil edilen yoğun bakım hemşirelerinin ölçek puanları hesaplandığında, İzolasyon Önlemleri Uyumu 77.51±7.78 idi. Eldiven Kullanma Tutumu toplam puan ortalaması 32.17±5.84, farkındalık alt puan düzeyi 14.08±3.30, yararlılık alt puan düzeyi 13.09±3.02 ve gereklilik düzeyi 4.99±2.02 olarak saptanmıştır. Minnesota İş Doymu toplam ölçeği 64.97±15.54, alt puanlardan içsel doyum 40.53±9.51 ve dışsal doyum 24.43±6.86 olduğu görüldü (Tablo 2).

Araştırmanın dördüncü alt amacını açıklamaya yönelik olarak hemşirelerin İzolasyon Önlemleri Uyumu ve Eldiven Kullanma Tutumları ile İş Doymu arasında bir ilişki olup olmadığı incelendi (Tablo 3). Bu amaçla yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre yoğun bakım hemşirelerinin Minnesota İş Doymu alt puanı olan içsel doyum ile izolasyona uyum ($r=0.303$; $p<0.001$), eldiven kullanımı farkındalık ($r=0.165$; $p<0.031$), yararlılık ($r=0.221$; $p=0.004$) ve genel toplam puanı ($r=0.158$; $p=0.040$), arasında anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görüldü. Minnesota İş Doymu alt puanı olan dışsal doyum ile İzolasyon Önlemleri Uyumu ($r=0.199$; $p=0.009$), Eldiven Kullanımı Tutum ölçeği alt puanı farkındalık ($r=0.176$; $p=0.022$) ve genel toplam puanı ($r=0.188$;

$p=0.014$) arasında anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görüldü. Minnesota İş Doymu genel toplam ile İzolasyona Uyumu ($r=0.273$; $p<0.001$), Eldiven Kullanımı farkındalık ($r=0.179$; $p=0.019$), yararlılık ($r=0.226$; $p=0.003$) ve genel toplam puanı ($r=0.178$; $p=0.019$) arasında anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görüldü (Tablo 3).

Demografik ve mesleki özelliklerin ölçek puanlarını nasıl etkilediği incelendiğinde; minnesota İş Doymununun kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu, istatistiksel olarak da anlamlı farklılık gösterdiği görüldü ($p<0.05$). Benzer şekilde mesleğiniz isteyerek ve severek gerçekleştirdiğini belirten hemşirelerin iş doyumunun daha yüksek olduğu ve bu durumun istatistiksel olarak da anlamlı farklılık gösterdiği görüldü. Diğer demografik veriler ile ölçek puanlarının İstatistiksel çözümlemesi sonucunda anlamlı farklılık olmadığı, puan ortalamalarının birbirine yakın değerlerde olduğu saptandı ($p>0.05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

YBÜ fiziki koşulları (aşırı uyarıcı çevre, hareketlilik ve gürültünün fazla olması), enfeksiyon riskinin ve gelişiminin sık görülebildiği ve bu nedenle birebir

hasta bakımı ve sorumluluğun fazla olduğu ünitelerdir.¹³ Günümüzün sağlık sistemini etkileyen ve bütün dünyayı ilgilendiren önemli bir sağlık sorunu olan hastane enfeksiyonları, özellikle yoğun bakım ünitelerinde maliyeti ve mortalitesi yüksek, ancak önlenebilen bir durum olduğu bilinmektedir. Hastane enfeksiyonları eldiven gibi koruyucu ekipman kullanımı, el hijyeni uyumu, izolasyon önlemleri gibi uygulamaları gerçekleştirerek önlenilmekte ve tüm bu süreçte hasta bakımında aktif rol alan hemşirelere büyük sorumluluklar düşmektedir.⁵ Tüm bu süreç de hemşirelerde de yaşanan yoğunluk ve artan sorumluluk kaynaklı iş doyumunu etkilemektedir.

Yaptığımız çalışmada hemşirelerin İzolasyon Önlemleri Uyum ölçeği 77.51±7.78 olarak elde edildi. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 18, en yüksek puanın 90 olduğu düşünülürse örnekleminizi oluşturan yoğun bakım hemşirelerinin ortalaması yüksek olarak ele alındı ve izolasyon önlemleri uyumunun yüksek olduğu şeklinde yorumlandı. Azabadi ve arkadaşlarının (2016)¹⁴ öğrenciler ile yaptığı çalışmada, izolasyon önlemleri konusunda bilgi, tutum ve uygulamaya yönelik sorular sormuş ve puan ortalamasının düşük olduğu sonucuna varmıştır, Doğu ve Karabay (2016)⁵ çalışmasında izolasyon bilgi durumunun, Demir (2014)¹⁵ ise uyumun iyi olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde hemşirelerin eldiven kullanma yöntemi ile ilgili farkındalık puanının (14.08±3.30) ve eldiven kullanımının etkili-yararlı olduğunu gösteren yararlılık puanının (13.09±3.02) orta düzeyde, eldiven kullanımının gerekli görüldüğü durumları gösteren gereklilik puanının (4.99±2.02) düşük düzeyde ve Eldiven Kullanma Tutum ölçeği genel puanının ise 32.17±5.84 orta düzeyde olduğu görüldü. Bu durum hemşirelerin yeterince standartlara uygun şekilde eldiven kullanmadıklarını düşündürdü (Tablo 2). Ülkemizde de hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmada öğrencilerin %74.1'i hastanede çalışırken eldiven kullandıklarını belirtirken,⁵ Karaahmetoğlu ve Softa (2016)¹⁶ benzer çalışmalarında ise bulgumuza paralel sonuçlar bulmuştur. Çalışmamıza dahil olan hemşirelerin çoğunluğunun (99.4) daha önce eğitim almış olmasının izolasyon önlemleri ve eldiven kullanımı uyum konusunda önemli bir etmen olduğu da düşünülürse eğitimlerin güncellenmesi gerektiği söylenebilir.

Çalışmamıza katılan hemşirelerin Minnesota İş Doyum anketinden aldıkları ortalama puanları hesaplandığında, başarı, tanınma veya takdir edilme gibi işin içsel niteliğine ilişkin ifadesi olan içsel doyum (40.53±9.51), kurumun yönetimi, çalışma koşulları ve ücret gibi işin çevresine ait öğelerden oluşan dışsal doyum (24.43±6.86) ve genel doyum puan ortalaması (64.97±15.54) orta düzeyde bulunmuştur. Çalışmamıza benzer şekilde Tekir ve ark. (2016)¹⁷ ve Yürümezoğlu (2007)¹⁸ iş doyumunu orta ve düşük olarak bulmuştur. Bulgumuzun aksine Khamlub ve ark. (2013)² ise iş doyumunu yüksek olarak elde etmiştir. Bu durumda araştırma

sonucumuzun literatür tarafından kısmen desteklendiği ifade edilebilir. Hemşirelerin iş doyum ortalamalarının genel olarak düşük olduğu, yoğun bakım gibi iş kontrolünün fazla olduğu birimlerde doyumun olumsuz etkilendiği ve bu durumun yoğun bakım şartlarında performans ve verimliliği etkileyeceği düşünüldü (Tablo 2).^{8,4}

Yoğun bakım hemşirelerinin Minnesota İş Doyumu, iş doyumunu alt puanları ile İzolasyon Uyum, Eldiven Kullanımı Tutumu arasında anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu görüldü (Tablo 3). Sağlık hizmetlerinin etkin, verimli ve kaliteli işleyişi “insan gücü”ne bağlıdır. İnsan gücünün önemli bir bölümünü oluşturan hemşirelerin iş doyumları bir çok faktöre bağlı olarak etkilenmekle birlikte, bireyin tutum ve davranışlarını da etkilemektedir.^{2,8} YBÜ'lerinde için ayrı bir önem arz eden izolasyon önlemleri uyumu ve eldiven kullanma enfeksiyon önlemleri adına sağlık çalışanlarından beklenen bir davranıştır. İş doyumunu yüksek olan kişilerde bu davranışların olumlu yönde etkileneceği düşünülmekte, iş doyumunu düzeyi arttıkça kişisel başarının arttığı bildirilmektedir. İş doyumunu düşük çalışanların değerleri, inançları, tutumları ve algılamaları iş imkanlarından etkilenmekte ve iş verimi düşmektedir.^{4,9}

Çalışmamızda Minnesota İş Doyumunun cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşturduğu görüldü (p<0.05). Bu durum literatürde ki çalışmalar ile kıyaslandığında çok farklı yaklaşımlara rastlanıldığı görüldü. Khamlub ve ark. (2013),² Wada ve ark.(2009)¹⁹ ve Demir (2014)'in¹⁵ çalışmaları ile benzerlik gösterirken, Tekir ve ark. (2016)¹⁷ çalışma sonuçları ile uyumsuzluk göstermektedir. Araştırmamızda kadınların iş doyumunun fazla olması örneklemini oluşturan kadın ve erkek sayısı ile ilgili olabileceğini düşündürdü. Çalışmada hemşirelerin mesleklerini tercih nedenleri ve severek uygulama durumu da soruldu. Bunun nedeni severek tercih etmenin mesleği sevmeye, uygulamaları gerçekleştirmede davranış değişikliğini olumlu etkileyeceğini düşünülmesi idi. Mesleğinizi isteyerek ve severek gerçekleştirdiğini belirten hemşirelerin iş doyumunun diğer hemşirelere göre fazla olduğu (p<0.05) görüldü. Hizmetinin merkezinde insan olan mesleğin sunumunda hemşirelerin mesleğini severek yapmaları hem hasta memnuniyetini arttırmakta hem de çalışanların iş doyumunu düzeylerini yükselteceği düşünülmektedir (Tablo 4). Gökmen (2013)¹⁷de⁴ çalışmada hemşirelik mesleğini isteyerek seçenlerin istemeden seçenlere göre iş doyumları daha yüksek bulunmasına rağmen aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirtmiş. Bulgumuza benzer şekilde literatür kaynakları da bulunmaktadır.^{20,21}

SONUÇ

Performans ve verimliliği etkileyen iş doyumunun yüksek tutulması yoğun bakımlarda göz önüne alınması gerekmektedir. İş doyumunu olumsuz yönde etkileyen tükenmişlik hastaya verilen hizmetin

kalitesini ve hizmeti veren bireylerin sağlığını olumsuz yönde etkileyip insan gücünün hizmet alanından uzaklaşmasına da neden olabilmektedir. YBÜ'lerinde yüksek motivasyonla çalışan hemşirelere ihtiyaç olduğundan çalışma şartlarının düzenlenmesi ve nitelikli eğitim programlarının planlanması profesyonel davranışı etkileyecektir. Hastalarla en fazla temas halinde olan sağlık çalışanlarının başında hemşirelerin geliyor olması, konunun önemi hakkında en çok bilgilendirilmesi gereken kişilerin onlar olduğunu göstermektedir. Ayrıca kurumlarda bilgilendirme amaçlı yapılan eğitimler yaşamsal öneme sahip olmasıyla birlikte, çalışanları da motive edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Çınar G. Cerrahi Hemşirelerinde Örgütsel Bağlılığın İş Doyumlarına Etkisinin Değerlendirilmesi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2010, İstanbul.
2. Khamlub S, Sarker MAB, Hirosawa T, Outavong P, Sakamoto J. Job satisfaction of health-care workers at health centers in Vientiane Capital and Bolikhamsai Province, Lao PDR. Nagoya journal of medical science. 2013; 75(3-4): 233-41.
3. Kavlu İ ve Pınar R. Acil Servislerde Çalışan Hemşirelerin Tükenmişlik ve İş Doyumlarının Yaşam Kalitesine Etkisi. Türkiye Klinikleri J Med Sci 2009;29(6):1543-55.
4. Gökmen V. Yoğun Bakım Ünitelerinde Çalışan Hemşirelerin İş Doyumları, Tükenmişlik Ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2013, Erzurum.
5. Doğu Ö. ve Karabay O. Hemşirelik ve Ebelik İntörn Öğrencilerine Enfeksiyon Kontrol Eğitim Programı. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi 2016; 2(1):10.
6. Csomos A, Orban E, Konczne Reti R, et al. Intensive care nurse's knowledge about the evidence-based guidelines of preventing central venous catheter related infection. Orv Hetil 2008; 149: 929-34.
7. Altun D, Alp E. Bir Üniversite Hastanesinde Erişkin ve Pediatri Yoğun Bakım Ünitesinde Çalışan Sağlık Personelinde El Hijyenine Uyum Oranları ve Doğru Eldiven Kullanımı, Hastane İnfeksiyonlar Dergisi, 2008; 12(1),1-30.
8. Lu H, While AE, Barribal KL. Job satisfaction among nurses: a literatur review. International Journal of Nursing Studies, 2005; 42(2): 211-227.
9. Çakar ND, Ceylan A. İş motivasyonunun çalışan bağlılığı ve işten ayrılma eğilimi üzerindeki etkileri. Doğu Üniversitesi dergisi, 2005; 6(1): 52-66.
10. Tayran N. ve Ulupınar S. Bir Ölçek Geliştirme Çalışması: İzolasyon Önlemlerine Uyum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. İ.U.F.N. Hem. Derg, 2011; 19(2): 89-98.
11. Alaçam İ. Sağlık Çalışanlarının Eldiven Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2009, İzmir.
12. Baycan F. Farklı Gruplarda Çalışan Gruplarda İş Doyumunun Bazı Yönlerinin Analizi. [Bilim Uzmanlığı Tezi]. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi 1985.
13. Üzen Ş., Karabacak Ü., Doğu Ö., Duyan A. Yoğun Bakımda Çalışan Hemşirelerin Örgütsel Stres Düzeylerinin Belirlenmesi. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi 2015;19(1).
14. Azabadi AT, Mahmood V, Mojgan M, Nasrin M. Assessment of knowledge, attitude and practice of clinical students' of Yazd University of Medical Sciences toward Isolation Precaution -1394. www.imminv.com, 2016; 1-8.
15. Demir Z. Çocuklarla Çalışan Hemşire Ve Hekimlerin İzolasyon Önlemlerine Uyumunun Değerlendirilmesi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2014, Mersin
16. Karaahmetoğlu ve Softa Hemşirelik Öğrencilerinin Eldiven Kullanımına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergi, 2016; 6(3): 168-172.
17. Tekir Ö., Çevik C., Arık S. ve Ceylan G. Sağlık Çalışanlarının Tükenmişlik, İş Doyumu Düzeyleri Ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2016;18(2): 51-63.
18. Arslan Yürümezoğlu H. (2007) Yataklı Tedavi Kurumlarında Çalışan Hemşirelerin İş Doyumları ve Hastaların Hemşirelik Hizmetinden Memnuniyeti. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
19. Wada K, Arimatsu M, Higashi T, Yoshikawa T, Oda S, Taniguchi H, et al. Physician job satisfaction and working conditions in Japan. Journal of occupational health. 2009; 51(3): 261-6.
20. Kahraman G, Engin E, Dülgerler Ş, Öztürk E, Yoğun bakım hemşirelerinin iş doyumları ve etkileyen faktörler. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yükseköğretim Elektron Dergisi, 2011; 4(1):12-18.
21. Baran M. Hemşirelerde Öfke Düzeyinin İş Doyumuna Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2009.